

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Luonnos: Komission asetukset EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin moottoriajoneuvoalalla”

(2002/C 221/04)

Komissio päätti 11. helmikuuta 2002 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta luonnoksesta ⁽¹⁾.

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -jaosto antoi lausuntonsa 8. toukokuuta 2002. Esittelijä oli Giacomo Regaldo.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 29. ja 30. toukokuuta 2002 pitämässään 391. täysistunnossa (toukokuun 29. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 90 puolesta, 1 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa kielletään yrityksiä tekemästä kilpailua rajoittavia ja jäsenvaltioiden välistä kauppaa haittaavia sopimuksia. Neuvoston asetuksen N:o 19/65/ETY nojalla komissio voi kuitenkin päättää tapauskohtaisesti tai säätää asetuksella, että artiklan 1 kohta ei koske 3 kohdan mukaisia yritysten välisiä sopimuksia tai sopimusten ryhmiä, kun asetuksessa mainitut neljä edellytystä täyttyvät.

1.2. Perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamista moottoriajoneuvojen vertikaalisiin jälleenmyynti- ja huoltosopimuksiin säännellään komission asetuksella (EY) N:o 1475/95, jonka voimassaolo päättyy 30. syyskuuta 2002.

1.3. Tällaisista sopimuksista saatiin ensimmäiset kokemukset jo vuonna 1974 BMW:tä koskevan päätöksen yhteydessä. Vuonna 1985 hyväksyttiin asetus N:o 123/85, ja vuonna 1995 tuli voimaan nykyinen asetus N:o 1475/95. Saatujen kokemusten perusteella on voitu määrittää, mitkä vertikaalisten sopimusten ryhmät täyttävät 81 artiklan 3 kohdassa mainitut edellytykset.

1.4. Komissio on pohtinut, mahdollistaako valikoivaan yksinmyyntiin perustuva jakelujärjestelmä, jossa määrätään yksi moottoriajoneuvojen jakelumalli, perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan määräyksen noudattamisen. Määräyksen mukaan yritysten välinen sopimus voidaan hyväksyä, jos se osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen loppukäyttäjille (kuluttajille) kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä.

1.5. Komissio pitää asetuksessa N:o 1475/95 vahvistettuja sääntöjä vanhentuneina, kun otetaan huomioon komission kertomuksessa ⁽²⁾ asetuksen täytäntöönpanon arvioinnista mainitut seikat, tutkimukset jakelurakenteen hallinnon kehityksestä ⁽³⁾ ja moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä koskevista kuluttajien mieltymyksistä ⁽⁴⁾ sekä sen merkitys, että asetuksen N:o 2790/99 hyväksyminen muutti kilpailupoliittista lähestymistapaa vertikaalisiin rajoituksiin. Komission mukaan nykyinen asetus ei enää riitä vastaamaan markkinarakenteiden muutokseen eikä tyydytä riittävän hyvin kuluttajien tarpeita. Jotta kuluttajat voisivat hyödyntää täysimääräisesti järjestelmän tarjoamat edut, tulee luoda edellytykset kilpailun lisäämiseksi. Näin kuluttajat voisivat hyötyä yhtenäismarkkinoista ja hankkia ajoneuvon jäsenvaltiosta, jossa hinta on edullisin. Tämän johdosta moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä ja huoltopalvelua koskevien vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmää varten tulee laatia uusi poikkeusasetus.

1.6. Kun kuulemismenettely on saatu päätökseen ja komissio on virallisesti hyväksynyt uuden asetuksen, sen on määrä tulla voimaan 1. lokakuuta 2002. Sopimusten mukauttamiseksi kaavaillaan vuoden mittaista siirtymäkautta, joka kestäisi siis 1. päivään lokakuuta 2003. Asetuksen voimassaolon on määrä päättyä 31. toukokuuta 2010, jotta se osuisi samaan ajankohtaan vertikaalisiin sopimuksiin sovellettavasta ryhmäpoikkeuksesta annetun asetuksen N:o 2790/99 voimassaolon päättymisen kanssa.

⁽²⁾ KOM(2000) 743 lopullinen, 15. marraskuuta 2000.

⁽³⁾ ”Study of the impact of legislative scenarios about motor vehicle distribution”, Andersen Consulting.

⁽⁴⁾ ”Customer Preferences for existing and potential Sales and Servicing Alternatives in Automobile Distribution”, tri Lademann.

⁽¹⁾ EYVL C 67, 16.3.2002.

2. Moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä sekä huolto- ja korjauspalvelua koskeva uusi oikeudellinen kehys

2.1. Ehdotus asetukseksi pohjautuu yleisasetuksessa N:o 2790/99 määriteltyyn vertikaalisia rajoituksia koskevaan uuteen kilpailupolitiikkaan ja on hyvin innovatiivinen. Vaikka se on perusteellinen, ehdotettu asetus on myös edellistä asetusta N:o 1475/99 joustavampi eikä niin ohjaileva.

2.2. Tärkeimmät uudistukset:

- Markkinaosuusrajojen erittely: yksinmyyntiä koskeva raja on 30 prosenttia, valikoivaa jakelua koskeva raja 40 prosenttia ja varaosamyyntiä tai huolto- ja korjauspalveluja koskeva raja 30 prosenttia. Jälleenmyyntiä varten ei säädetä yhtenäistä ja yksitulkintaista järjestelmää, eikä yksinmyyntiä ja valikoivaa jakelua voi enää yhdistää nykyisen järjestelmän mukaisesti.
- Valmistajille, jakelijoille ja jälleenmyyjille tarjotaan vaihtoehtoja.
- Valmistajat voivat valita seuraavanlaisista sopimustyypeistä:
 - yksinmyynti
 - laadullinen valikoiva jakelu
 - laadullinen ja määrällinen valikoiva jakelu.
- ”Musta lista” peruslausekkeista, joista ei voida tehdä poikkeusta, ”mikä ei ole kiellettyä, on sallittua” -periaatteen mukaisesti.

2.3. Muita tärkeitä tekijöitä, joiden avulla lisätään kilpailua ja laajennetaan kuluttajan valinnanvaraa:

- Jäsenvaltioissa toimivien jälleenmyyjien keskinäisen (intra-brand) kilpailun lisääminen ja markkinoiden integrointi valikoiviin jakelujärjestelmiin seuraavin keinoin:
 - mahdollisuus aktiiviseen myyntiin (henkilökohtaiset sähköpostiviestit, Internet)
 - sijaintia koskevien ehtojen (sijaintilausekkeiden) poistaminen.
- Kehitetään usean ajoneuvomerkin yhteismyyntiä.
- Laajennetaan kuluttajan toimeksiannosta toimivien välittäjien roolia.
- Yksinmyyntiä harjoittava jakelija veloitetaan myymään myös riippumattomille, jakeluverkkoon kuulumattomille jälleenmyyjille.
- Passiivista myyntiä ei rajoiteta, ja kaikille ajoneuvoille asetetaan saatavuutta koskeva ehto. Myyntitavoitteet, tuotteiden toimitusjärjestelmät ja bonukset määritellään yhtenäismarkkinoiden aluetta varten eikä enää maittain.

2.4. Myynnin jälkeistä huolto- ja korjauspalvelua koskevia seikkoja:

- Myynnin ja sen jälkeisten huolto- ja korjauspalvelujen väliset yhteydet järjestetään uudelleen siten, että jälleenmyyjä voi valita, suorittaako se huollon itse vai teettääkö se huollon alihankintana valtuutetulla korjaamolla.
- Riippumattomista korjaamoista voi tulla valtuutettuja korjaamoita, mikäli ne täyttävät valmistajan asettamat laatu ehdot.
- Valtuutetut jakelijat (jälleenmyyjät ja valtuutetut korjaamot) veloitetaan antamaan uusille ajoneuvoille takuu ja takaamaan niille huolto- ja korjauspalvelut yhtenäismarkkinoiden koko alueella.
- Sijaintia koskevat ehdot ja kilpailukiellot eivät koske valtuutettuja korjaamoja.
- Moottoriajoneuvojen jakeluverkkoon kuuluvien korjaamojen, varaosien jälleenmyyjien, loppukäyttäjien ja riippumattomien korjaamojen tulee voida hankkia alkuperäisvaraosia valintansa mukaan varaosien valmistajalta tai ulkopuolisilta tahoilta.
- Alkuperäisten varaosien valmistajat saavat merkitä tuotteensa omalla merkkillään tai logollaan riippumatta siitä, toimitetaanko ne ajoneuvojen valmistajille tai varaosiksi korjaamoille. Valtuutetut korjaamot saavat käyttää ajoneuvon korjauksen ja huollon yhteydessä laadultaan vastaavia muita varaosia, mutta takuun ollessa voimassa niiden on käytettävä valmistajan toimittamia alkuperäisvaraosia.
- Riippumattomien korjaamojen tulee saada valmistajalta kaikki tekniset tiedot, vianimääritys- ja muut laitteet, työkalut, mukaan lukien tarvittavat tietokoneohjelmistot, sekä moottoriajoneuvojen korjauksen edellyttämä koulutus.

2.5. Toimittajan tulee perustella päätös lopettaa valmistajan ja jälleenmyyjän välinen sopimussuhde. Asetuksessa laajennetaan oikeutta saattaa toimittajan ja jälleenmyyjän väliset riidat riippumattoman välimiehen tai ulkopuolisen asiantuntijan käsiteltäviksi.

3. Yleistä

3.1. Komitea suhtautuu uuteen ja hyvin innovatiiviseen ehdotukseen periaatteessa myönteisesti, sillä ehdotus on samansuuntainen kuin komitean lausunto moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä koskevista asetuksista N:o 123/85 ja 1475/95 ja vertikaalisia rajoituksia koskevista yleissäännöistä annetusta asetuksesta N:o 2790/99 sekä sen 30. toukokuuta 2001 hyväksymä lausunto asetuksen N:o 1475/95 arviointia koskeva kertomuksesta.

3.2. Erityisesti viimeksi mainitun lausuntonsa päätelmissä komitea ilmaisee kantansa moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä koskevan ryhmäpoikkeuksen puolesta ja suositaa, että komissio tutkisi keinoja muuttaa nykyistä asetusta ja pidentää sen voimassaoloaikaa. Lisäksi komitea korostaa lausunnossa seuraavaa: "Uuden asetuksen ensisijaisena tavoitteena tulisi olla kilpailun tason yleinen nostaminen, jotta parannettaisiin kuluttajien hyvinvointia ja turvallisuutta sekä sisämarkkinoiden toimivuutta. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi uudella asetuksella tulisi parantaa konkreettisesti jälleenmyyjien suojelua ja edistää Euroopan moottoriajoneuvojärjestelmässä toimivien pk-yritysten toimintaa ⁽¹⁾."

3.3. Komitea panee tyytyväisenä merkille, että uudessa asetuksessa pääosin otetaan huomioon seuraavat seikat:

- Kuluttajan etu asetetaan etusijalle, ja kuluttajille tarjotaan entistä laajemmat valintamahdollisuudet yhteismarkkinoiden koko alueella.
- Asetuksessa säädetään toimista jälleenmyyjien ja myynnin jälkeisten huolto- ja korjauspalvelujen tarjoajien keskinäisen kilpailun lisäämiseksi.
- Varaosatuotannon ja -jälleenmyynnin kilpailua lisätään.
- Jälleenmyyjien kaupallista riippumattomuutta vahvistetaan parantamalla niiden suojaa sopimussuhteen päättyessä ja laajentamalla mahdollisuutta saattaa riidat välimiehen käsiteltäviksi. Jälleenmyyjien on voitava olla riippumattomia voidakseen palvella ajoneuvon ostajia entistä paremmin.

3.4. Komitea on tyytyväinen myös siihen, että komissio on huomionnut komitean suositukset moottoriajoneuvoalan ryhmäpoikkeusasetuksen säilyttämisestä. Komissio on myöntänyt, että vertikaalisia jälleenmyyntisopimuksia koskevia yleisiä kilpailusääntöjä (asetus N:o 2790/99) ei ole voitu käytännössä soveltaa moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiin.

3.5. Komitea huomauttaa kuitenkin, että uudessa asetuksessa kaavailtu monimutkainen toimintajärjestelmä saattaa ankarasti tai laajasti tulkittuna heikentää oikeusvarmuutta ja johtaa jälleenmyyjien sijoittumisen, myynnin jälkeisten huolto- ja korjauspalvelujen ja varaosanvalmistuksen keskittymiseen, jolloin huomattavan monet pk-yritykset joutuisivat lopettamaan toimintansa. Lisäksi vaikutukset työllisyyteen ja kuluttajan odottamiin etuihin olisivat kielteisiä.

3.6. Komitea toteaa, että uudessa asetuksessa säädetään markkinaosuuksien käyttöönotosta ja tarjotaan moottoriajoneuvojärjestelmän taloudellisille toimijoille aiempaa laajemmat mahdollisuudet valita jakelujärjestelmä.

3.7. Kun käyttöön otetaan jakelutyyppin mukaan eritelty prosentuaaliset markkinaosuusrajat, raja-arvon alittavien vertikaalisten sopimusten oletetaan noudattavan ryhmäpoikkeukseen oikeuttavia määräyksiä. Raja-arvon ylittävät sopimukset voidaan puolestaan tutkia yksitellen vertikaalisia rajoituksia koskevien suuntaviivojen mukaisesti, vaikka niitä ei pidetäkään välttämättä määräysten vastaisina. Markkinaosuusrajoista huolimatta ryhmäpoikkeusta ei voida kuitenkaan myöntää, mikäli (vakavien kilpailua rajoittavien vaikutustensa takia) tinkimättömmien perusrajoitusten "mustaa listaa" ei noudateta.

3.8. Lisäksi uuden asetuksen 7 artiklassa säädetään 81 artiklan määräysten täytäntöönpanon hajauttamisesta siten, että se toteutetaan jäsenvaltiossa, mikäli sopimukset vaikuttavat vain kyseisen valtion alueella. Komitea toistaa jo edellä mainituissa lausunnoissa esittämänsä näkemyksen siitä, että sääntöjen epäyhdenmukaisen soveltamisen, markkinoiden sirpaloitumisen tai kilpailupolitiikan eriävän soveltamisen välttämiseksi kilpailusääntöjen hajautetussa soveltamisessa tulisi asettaa etusijalle yhden palvelupisteen periaate (one stop shop).

3.9. Lisäksi komitea korostaa, että uuden asetuksen monisyisen rakenteen vuoksi sitä varten tulee laatia erityiset suuntaviivat, joiden avulla lähestymistavasta voidaan tehdä komission tavoitteiden mukaisesti joustava ja käytännönläheinen sekä taata oikeusvarmuus taloudellisille toimijoille, joista suurin osa (yli 280 000) on pk-yrityksiä.

4. Erityistä

4.1. Yksinmyynnin ja valikoivan jakelun erottaminen

4.1.1. Komissio katsoo, ettei yksinmyynnin ja valikoivan jakelun yhdistämisen tuloksena syntynyt moottoriajoneuvojen yhtenäinen jakelumalli enää sovellu alan tarpeisiin. Se ehdottaakin, että yrityksille annettaisiin mahdollisuus valita yksinmyynnin ja määrällisiin kriteereihin perustuvan valikoivan jakelun välillä. Komission mielestä tämä tarjoaisi valmistajille aiempaa joustavampia valintamahdollisuuksia.

4.1.2. Komitea epäilee, voidaanko ehdotuksen perusteella päästä kyseisiin tavoitteisiin. Se katsoo, että yksinmyyntiä ja määrällistä valikoivaa jakelua varten ehdotetut edellytykset voivat päinvastoin johtaa siihen, että valtaosa valmistajista valitsee määrällisiin kriteereihin perustuvan valikoivan jakelun. Toisin sanoen komitea pitää hyvin mahdollisena, että myös uuden ryhmäpoikkeusasetuksen yhteydessä erottuu yksi vallitseva moottoriajoneuvojen jakelumalli.

⁽¹⁾ EYVL C 221, 7.8.2001.

4.2. Kilpailukieltovelvoite (1 artiklan b kohta)

4.2.1. Komitea huomauttaa, että uudessa asetuksessa mädalletaan vuotuisten ostojen kokonaismäärää koskevaa velvoitetta 50 prosenttiin, kun se on asetuksen perustana olevassa asetuksen N:o 2790/99 1 artiklan b kohdassa vielä 80 prosenttia. Komitean mielestä velvoitetaso olisi järkevää nostaa vähintään 65 prosenttiin, jotta turvataisiin uusien toimijoiden pääsy markkinoille, usean ajoneuvomerkin yhteismyynti ja kilpailun lisääntyminen.

4.2.2. Komitea suhtautuu myönteisesti käsitteiden ”alkuperäiset varaosat” (1 artiklan p kohta) ja ”laadultaan vastaavat varaosat” (1 artiklan r kohta) määritelmän täsmentämiseen. Tämä lisää huoltopalvelumarkkinoiden avoimuutta ja kilpailua, mikä puolestaan hyödyttää kuluttajaa ja asiakasta sekä hinnan että turvallisuusnäkökohtien osalta.

4.3. Soveltamisala (2 artikla)

4.3.1. Komitea huomauttaa, että uuden asetuksen soveltamisala (2 artiklan 1 kohta) on johdettu suoraan vertikaalisia sopimuksia koskevasta yleisasetuksesta (N:o 2790/99). Kahden tai useamman, eri tuotanto- tai jakeluportaalla toimivan yrityksen välisten sopimusten soveltamisalaa laajennetaan. Näin ollen toimijoille tarjotaan aiempaa enemmän ajoneuvojen, varaosien tai korjaus- ja huoltopalvelujen ostoon, myyntiin tai jälleenmyyntiin liittyviä mahdollisuuksia.

4.3.2. Komitea suhtautuu myönteisesti siihen, että uutta asetusta on tarkoitus soveltaa vähittäismyyjien yhteenliittymien ja yhteenliittymän jäsenten tai yhteenliittymien ja niiden tavarantoimittajien välisiin vertikaalisiin sopimuksiin, kun otetaan lisäksi huomioon, että komitea esitti kyseisen vaatimuksen myös lausunnossaan vertikaalisia rajoituksia koskevasta asetuksesta.

4.4. Markkinaosuusraajat (3 artiklan 1, 2 ja 3 kohta)

4.4.1. Komissio on päättänyt esittää markkinaosuusrajojen käyttöönottoa. Lähtökohtana on toimia siten, että tehokkuutta lisäävät vaikutukset voivat olla merkittävämpiä kuin vertikaalisiin sopimuksiin sisältyvistä rajoituksista aiheutuvat kilpailuvastaiset vaikutukset vain, jos yritykset joutuvat kilpailemaan markkinavalmillaan muiden merkkien kanssa. Myös komitea kannattaa markkinaosuusrajojen käyttöönottoa.

4.4.2. Komitea kannattaa 40 prosentin markkinaosuusrajan asettamista määrällisille valikoiville jakelujärjestelmille ja päätöstä jättää asettamatta markkinaosuusraja laadullisille valikoiville jakelujärjestelmille. Lisäksi komitea kannattaa 30 prosentin markkinaosuusrajan asettamista yksinmyynnille ja yksinomaisen toimitusvelvoitteen sisältäville sopimuksille.

4.4.3. Komitea esittää aiheesta kuitenkin seuraavia huomioita: Markkinaosuusrajat ovat arvioita markkinavalmista, mutta ne eivät ole täysin luotettavia. Tällaisten arvioiden esittäminen on edullista komission, muttei osapuolten kannalta. Näin ollen osapuolten tulisi voida toimia joustavasti, mikäli markkinaosuus on lähellä raja-arvoa.

4.5. Kuten komitea on jo markkinaosuusien osalta aiemmissa lausunnoissaan korostanut, yrityksillä on oltava käytettävissään tarvittavat arviointivälineet, esim. suuntaviivat, joiden avulla ne voivat yksilöidä tuotteen kannalta tärkeät markkinat ja markkina-alueet. Näin yritykset voisivat arvioida itsenäisesti sopimusten markkinavaikutuksia ja säilyttää mahdollisimman hyvän oikeusvarmuuden.

4.5.1. Suuntaviivoissa tulisi olla yksityiskohtaiset ja tarkat perustelut, jotka sisältävät esimerkkejä sopimuksia koskevien markkinaosuusien laskennasta yhteisön, jäsenvaltion tai alue-tasolla ja jotka näin ollen lisäisivät oikeusvarmuutta yritysten kannalta.

4.6. Viitaten komission tiedonantoon vähämerkityksisistä sopimuksista⁽¹⁾ komitea kehottaa komissiota selkeyttämään suuntaviivoissa moottoriajoneuvojen jakelusopimuksille kaa-vailtujen markkinaosuusrajojen soveltamisalaa.

4.7. Jälleenmyyntisopimuksen irtisanominen (3 artiklan 5 ja 6 kohta)

4.7.1. Komissio ehdottaa jälleenmyyjille kolmea varotoimenpidettä siltä varalta, että tavarantoimittaja haluaa irtisanoa jälleenmyyntisopimuksen.

4.7.2. Ensimmäinen varotoimenpide: 3 artiklan 5 kohdan mukaan toimittajan on hyväksyttävä sopimuksessa, että sen on perusteltava sopimuksen irtisanominen. Irtisanomisen syyksi ei hyväksytä 4 tai 5 artiklan perusteella kiellettyjä toimintatapoja.

4.7.2.1. Komitea kannattaa lähestymistapaa, jonka mukaan jälleenmyyjälle on annettava irtisanomisilmoituksen perustelujen tarjoama vähimmäismääräinen suoja ja toimittajaa on estettävä irtisanomasta sopimusta siitä syystä, että tämä käytäytyy tavalla, joka ei ole tämän asetuksen nojalla kielletty.

4.7.2.2. Sen välttämiseksi, että toimittaja esittäisi tekaistuja perusteita tapauksissa, joihin ei liity korvausvelvoitteita, komitea suosittaa, että toimittajien esittämien syiden on oltava objektiivisia, syrjimättömiä ja selkeitä.

⁽¹⁾ EYVL C 368, 22.12.2001.

4.7.3. Toinen varotoimenpide (3 artiklan 6 kohta): toimittaja veloitetaan kahden vuoden irtisanomisaikaan. Irtisanomisaikaa voidaan lyhentää yhteen vuoteen, jos toimittaja on velvoitettu lailla tai erityisellä sopimuksella maksamaan asianmukainen korvaus sopimuksen irtisanomisesta tai jos toimittaja haluaa järjestellä uudelleen koko jakeluverkon tai huomattavan osan siitä.

4.7.3.1. Komitea suhtautuu erittäin varauksellisesti 3 artiklan 6 kohdan b alakohdan sanamuotoon. Vaikuttaa siltä, että sen perusteella irtisanomisaikaa voidaan lyhentää yhteen vuoteen ilman korvausvelvollisuutta sillä perusteella, että se on välttämätöntä koko verkon tai verkon huomattavan osan uudelleenjärjestelmiseksi, vaikka tästä ei olisi riittäviä takeita. Tulisiko kyseinen mahdollisuus rajata koskemaan vain huomattavaa uudelleenjärjestelyä? Jos ei, miksi toimittajan kahden vuoden irtisanomisaikaa koskevia velvoitteita tulisi vähentää? Kun otetaan huomioon, että jälleenmyyjän asema on huomattaviin tilainvestointeihin nähden nykyiselläänkin varsin epävarma, kahden vuoden irtisanomisaikaa voidaan komitean mielestä lyhentää vain ääritapauksissa tai jos toimittaja on velvoitettu lailla tai erityisellä sopimuksella maksamaan asianmukainen korvaus.

4.7.4. Kolmas varotoimenpide: toimittajan ja jälleenmyyjän väliset riidat annetaan välimiehen käsiteltäviksi. Komitea yhtyy täysin komission ehdotukseen välimiesmenettelyn laajentamisesta koskemaan myös jälleenmyyntisopimusten täytäntöönpanoa. Komitea on erityisen tyytyväinen siihen, että komissio on ottanut tässä yhteydessä huomioon komitean edellisessä lausunnossa ⁽¹⁾ esitetyn ehdotuksen.

4.7.4.1. Komitea panee merkille, että asetuksen mukaan välimiesmenettelyn käytöstä tulee määrätä jälleenmyyntisopimuksessa, ja tukee voimakkaasti kyseistä vaatimusta, sillä se antaa oikeudelle käyttää välimieskäsittelyä juridista painoarvoa.

5. Vakavimmat kilpailurajoitukset (4 artikla)

5.1. Sijaintilausekkeet (4 artiklan d kohta ja 5 artiklan f kohta)

5.1.1. Komitea on tyytyväinen valintaan, jonka komissio on tehnyt henkilöautoihin kuulumattomien moottoriajoneuvojen kohdalla, mutta pohtii, onko henkilöautojen valikoivaa jakelua koskevaa sijaintilauseketta tarpeen poistaa, sillä poistaminen aiheuttaa ensinnäkin suuria tulkintaongelmia. Komitean on vaikea käsittää, miten valmistaja voisi valvoa, että jälleenmyyjä noudattaa laadullisia kriteerejä perustaessaan myymälöitä, jakelupisteitä tai varastoja muihin sijaintipaikkoihin yhteismarkkinoiden alueella, tai miten tällainen tulkinta voitaisiin sovittaa yhteen määrällisen valikoivan jakelun kanssa, koska se haittaisi vakavasti kyseisen muotoista jakelua tai estäisi sen kokonaan.

5.1.2. Lausekkeen poistaminen saattaisi vääristää kilpailua pienten ja keski suurten yritysten kustannuksella, minkä johdosta pk-yritysten olisi vaikea perustaa uusia myymälöitä yhteismarkkinoiden alueelle. Lisäksi se aiheuttaisi suurten yritysten keskittymistä pääasiassa suurkaupunkialueille. Edellä mainittu voisi johtaa siihen, että valmistajat perustavat jakeluverkkonsa omien sivutoimipaikkojensa varaan, jotta ne eivät menettäisi jälleenmyynnin hallintaa (Lademannin raportti).

5.1.3. Yhdessä nämä tekijät voisivat johtaa liikkeiden sijaintiheyden harventumiseen ja epäasianmukaiseen alueelliseen jakautumiseen sekä jälleenmyyntiligopolin muodostumiseen, mikä puolestaan voisi vääristää kilpailua ja vaikuttaa epäsuotuisasti kaupan ja asiakkaan/kuluttajan välisen suhteen laatuun, joka on pk-yritysten erityisala.

5.1.4. Komitea pohtii, onko komissio soveltanut sijaintilausekkeeseen välttämättömyysperiaatetta (perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan 1 alakohta) asianmukaisesti.

5.1.5. Komitea katsoo velvollisuudekseen tähdentää, että komission asettamat rajatylittävän kaupan kehitystä, alan hintojen lähentymistä eri jäsenvaltioissa ja jälleenmyyjien välisen kilpailun lisäämistä koskevat tavoitteet olisi voitu jo suurelta osin saavuttaa – ilman sijaintilausekkeen rajoitusten tiukentamista – uudessa asetuksessa esitettyjen perusteellisten uudistusten avulla. Näitä ovat mm. jälleenmyyjän aktiivisen kaupankäynnin vapauttaminen (myös Internet-kauppa), välittäjien kautta tapahtuvan myynnin täydellinen vapauttaminen, myyntitavoitteiden alueellisten kytkösten poistaminen ja sen salliminen, että jälleenmyyjä voi käsitellä nk. vastaavia tuotteita samalla tavoin kuin omille markkinoille suunnattuja tuotteita (4 artiklan f kohta).

5.1.6. Vain jos edellä mainituin perustavanlaatuisin uudistuksin ei päästäisi toivottuihin hintojen lähentymistä, markkinoiden yhdentymistä ja saman merkin jälleenmyyjien välistä kilpailua koskeviin tavoitteisiin, komissio voisi varata itselleen mahdollisuuden lisätutkimuksiin uuden asetuksen täytäntöönpanon väliarvioinnin yhteydessä. Vasta tässä yhteydessä voitaisiin tarvittaessa kieltää sijaintilausekkeet ja se, että jälleenmyyjät perustavat myymälöitä sijoittautumispaikkansa ulkopuolelle.

5.2. Välittäjät

5.2.1. Komissio ottaa huomioon komitean viimevuotisessa lausunnossa esitetyn vaatimuksen välittäjien roolin vahvistamisesta (johdanto-osan 14 perustelukappale), kun se avaa käyttömahdollisuuksia uusille välineille (Internet), jotta kuluttajat voivat hyötyä hintaeroista yhteismarkkinoilla.

⁽¹⁾ TSK:n lausunnon kohta 5.11, EYVL C 221, 7.8.2001.

5.2.2. Komitea on luonnollisestikin tyytyväinen kyseiseen muotoiluun. Se toteaa kuitenkin, että välittäjien toimintaa rajoittavien komission kahden tiedonannon⁽¹⁾ kumoaminen jättää lainsäädännöllisen aukon. Komission täytyy kuroa kyseisen aukko umpeen ja hyväksyä suuntaviivat, joissa määritellään, miten Internetiä voidaan hyödyntää sähköisessä kaupankäynnissä, ja esitetään välittäjien toimeksiannon ja roolin ominaispiirteet. Tavoitteena tulee olla aktiivisen myynnin stimulointia koskevan komission tavoitteen saavuttaminen, markkinoiden yhdentyminen rinnakkaiskaupan ansiosta ja se, että välittäjiä voitaisiin estää käyttämästä valmistajan ja jälleenmyyjän merkkejä laittomasti.

6. Myynnin jälkeiset huolto- ja korjauspalvelut (4 artiklan 1 kohdan g alakohta)

6.1. Komitea toteaa, että uudessa asetuksessa annetaan jälleenmyyjälle mahdollisuus valita, suorittaako se huolto- ja korjauspalvelut itse vai teettääkö se ne alihankintana valtuutetulla korjaamolla. Jälkimmäisessä tapauksessa jälleenmyyjän on ilmoitettava asiasta kuluttajalle etukäteen.

6.2. Komitea käsitteli kysymystä viimevuotisessa lausunnossaan (kohdat 6.4.6 ja 6.4.7) ja totesi, että kuluttajan edut voidaan turvata parhaiten takaamalla myynnin ja myynnin jälkeisten huolto- ja korjauspalvelujen välinen yhteys uusien ajoneuvojen kohdalla, sillä näin he saavat tarvitsemaansa korkeatasoista ja turvallista palvelua, joka on takuuaikana ilmaista yhteismarkkinoiden koko alueella.

6.3. Komitea toteaa, että uuden asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappaleessa vahvistetaan jakelujärjestelmään kuuluvien jälleenmyyjien ja korjaamojen velvoite suorittaa ilmaisia takuupalveluja. Lisäksi komitea tähdentää, että Lademannin ja Andersenin raporttien perusteella myynnin jälkeiset palvelut on luonnollisinta suorittaa myyntipaikassa.

6.4. Komitea pohtii kuitenkin komission ehdotuksen mahdollisia kielteisiä seurauksia. Niitä voisivat aiheuttaa

- sijaintilausekkeen poistaminen ja siitä seuraava huoltoliikkeiden keskittyminen kaupunkeihin
- huoltopalvelujen tarjoaminen kaukana kuluttajista
- kattavan myymäläverkoston häviäminen alueilta ja teiden varsilta

- se, että jälleenmyyjä laiminlyö alana herkän myynnin jälkeisen huolto- ja korjauspalvelun valvonnan ja välittömät velvoitteensa kuluttajaa ja valmistajaa kohtaan
- huoltopalvelujen laadun jatkuvan parantamisen vaatimus
- direktiivin 1999/44/EY mukaisesta myyjän vastuusta johtuvat soveltamisvaikeudet, jos jälleenmyyjä menettää huolto- ja korjauspalvelujen hallinnan
- ”vapaamatkustajien” ilmaantumisen uhka
- eritoten kuluttajapalvelua koskevien etujen sekä teknisen tehokkuuden, turvallisuuden ja kaupallisten etujen menetyt, kun uusien ajoneuvojen myynnin ja myynnin jälkeisten huolto- ja korjauspalvelujen välinen yhteyden säilyttävän järjestelmän avulla nämä edut voitaisiin turvata.

6.5. Ottaen huomioon kyseiset uhat komitea toteaa aiempien lausuntojensa mukaisesti olevansa vakuuttunut siitä, että jälleenmyyjän tulee säilyttää myynnin ja myynnin jälkeisten huolto- ja korjauspalvelujen välinen yhteys ainakin uusien ajoneuvojen takuuaikana. Kyseiset palvelut tulee taata kaikille kuluttajille Euroopan unionin koko alueella merkkipaikoitettujen laatustandardien mukaisesti, tasaisesti koko alueella sijaitsevien valtuutettujen jälleenmyyntipisteiden ja korjaamojen kautta. Palvelujen tarjonta voidaan varmistaa parhaiten antamalla valmistajan päättää jälleenmyyjien ja korjaamojen huolto- ja korjauspalvelupisteiden sijoittamisesta laadullisen ja määrällisen valikoivan jakelujärjestelmän mukaisesti.

6.6. Komitean mielestä riippumattomien korjaamojen (4 artiklan 2 kohta) tulee kuitenkin saada valmistajalta kaikki tekniset tiedot, vianmääritys- ja muut laitteet, työkalut, mukaan lukien tarvittavat tietokoneohjelmistot, ja koulutus, jotta ne voivat tarjota laadukkaita palveluja. Näin voitaisiin lisätä virallisen jälleenmyyjäverkon tarjoamiin palveluihin kohdistuvaa kilpailua autokannan huolto- ja korjauspalvelujen alalla takuuajan jälkeen.

6.7. Komitea antaa arvoa varaosia koskeville uuden asetuksen säännöksille (4 artiklan 1 kohdan i, j ja k alakohta), sillä ne parantavat mahdollisuuksia lisätä avoimuutta ja tuoda markkinoille alkuperäisvaraosien lisäksi myös vastaavia tuotteita. Tämän tulisi lisätä valmistajien sekä valtuutettujen ja riippumattomien korjaamojen välistä kilpailua, mikä vaikuttaa vääjäämättä myyntihintoihin kuluttajan eduksi.

6.7.1. Komitea ehdottaa, että suuntaviivoissa esitettyä vastaavuuden käsitettä, siihen liittyvän velvoitteen kohdistamista ja sertifiointimenettelyä selkeytettäisiin.

⁽¹⁾ EYVL C 17, 18.1.1985 ja EYVL C 329, 18.12.1991.

7. Usean ajoneuvomerkin yhteismyynti (5 artiklan a kohta, johdanto-osan 26 perustelukappale)

7.1. Uusi asetus parantaa useita merkkejä myyvien liikkeiden perustamisedellytyksiä. Komitea kannattaa kyseistä aloitetta, jonka tarkoituksena tulisi olla jälleenmyyjän aseman lujittaminen ja kuluttajan valintojen helpottaminen. Komitean mielestä tulisi kuitenkin toteuttaa asianmukaisia toimia merkki-imagon säilyttämiseksi. Se on eurooppalaisen tuotannon kilpailukyvyyn kannalta ratkaiseva tekijä maailmanmarkkinoilla.

8. Soveltamatta jättäminen (8 artikla)

8.1. Moottoriajoneuvojen jakelujärjestelmän luonteen vuoksi kumulatiiviset vaikutukset kuuluvat alan ominaispiirteisiin. Komitea ehdottaa, että suuntaviivoissa mainittaisiin nykyistä selkeämmin, millaisten kilpailua rajoittavien seikkojen esiintymistä asetuksen soveltamatta jättäminen edellyttää.

9. Siirtymäkausi (12 artikla)

9.1. Komitea katsoo, että niin uuden säännösten kuin valmistajilta ja jälleenmyyjiltä edellytettävien muutosten huomioimiseksi siirtymäaikaa on pidennettävä yhdestä vuodesta 18 kuukauteen ja sopimusten irtisanomista koskevien uusien sääntöjen tulee olla voimassa siirtymäkauden aikana. Näin voitaisiin välttää se, että suuri joukko valmistajia vetoaa jakeluverkon uudelleenjärjestelytarpeeseen, ja tästä seuraava riitojen lisääntyminen.

10. Päätelmät

10.1. Komitea antaa arvoa sille, että komissio haluaa luoda uudella ryhmäpoikkeusasetuksella moottoriajoneuvojärjestelmää varten innovatiivisen välineen, jonka avulla voidaan tulkita ja ennakoida aiempaa paremmin markkinoiden muutoksia ja kuluttajien vaatimuksia.

10.2. Komitea panee tyytyväisenä merkille, että uudessa asetuksessa on otettu huomioon monet edellisessä moottoriajoneuvojen jakelua koskevassa lausunnossa esitetyt ehdotukset. Uudessa asetuksessa myönnetään, että tehokkaan kilpailun lisäksi tavoitteeksi tulee asettaa kuluttajien asianmukainen suojeleminen, kun otetaan huomioon henkilöauton erityispiirteet hyödykkeenä ja kulkuneuvona, jonka laadun, toimintavarmuuden ja turvallisuuden tulee säilyä pitkään.

10.3. Lausunnossa esitettyjen huomioiden tarkoituksena on oikaista, täsmentää ja täydentää tarkasteltavana olevan monitahoisen asetuksen muodostamaa sääntelykehystä, jolla säädelään Euroopassa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti herkkää alaa.

10.4. Tavoitteena on väline, jonka avulla voidaan konkreettisesti edistää kuluttajan hyvinvointia ja tarjota aiempaa laajemat mahdollisuudet valita tuotteet ja palvelut yhteismarkkinoiden koko alueelta. Tavoitteen saavuttamiseksi etenkin pienille ja keskisuurille yrityksille annetaan mahdollisuudet toimia markkinoilla, joilla kilpailuolosuhteet ovat siedettävät sekä edistävät kasvua ja työllisyyttä ja joilla oikeusvarmuus on korkeatasoinen.

Bryssel, 29. toukokuuta 2002.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Göke FRERICHs